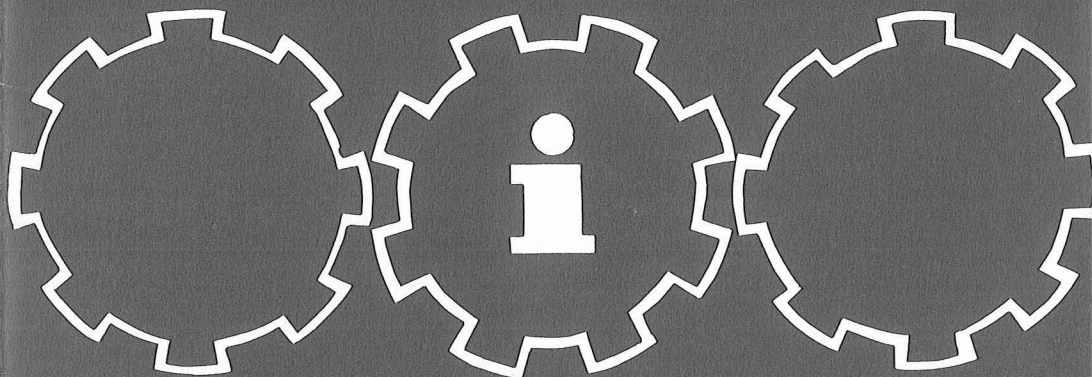


TEKNIIKAN SANASTOKESKUS  
CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

4 1986

# terminfo

PL



# terminfo

4 1986

1986—12—24

Tekniikan Sanastokeskus ry:n tiedotuslehti

Toimittanut Anja Malm

Liisankatu 16 D, 1. krs, 00170 Helsinki

Puhelin (90) 669 529

Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Lehden aineisto on vapaasti käytettävissä,  
mutta lähteen mainitseminen on toivottavaa.

## SISÄLLYS

Osmo Ranta 60 vuotta	1
...ja vastauksia kyllä löytyy	5
Haksahduksia Terminologian sanastossa	6
Kauan kaivattu paperisanakirja	7
Työsuojelusanasto laajalti tunnetuksi	9
Termikurssin suosio yllätti	10
Ammattikieli ja yleiskieli	11
Olipa kerran eli satu nimien vaikeudesta	14
The World of Terminology in One Volume	16
Muovirahaa ruotsiksi	17
Sammandrag	19

# OSMO RANTA 60 vuotta 20.10.1986

Opetusneuvos, opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosasto 1971 —  
Diplomi-insinööri 1953  
Valantehneen kielenkääntäjän tutkinto 1969  
Tekniikan Sanastokeskuksen hallituksessa 1974 —  
Suomen kielen lautakunnassa 1976 —  
Ranskan kielen tutkintolautakunnassa 1981 —  
Englannin kielen tutkintolautakunnassa 1986 —

## Mietteitä ammattikielestä ja sanastotyöstä

*Olet monessa mukana, kiinnostunut kielistä, kielitieteestä, terminologias-  
ta. Olet koulutukseltasi diplomi-insi-  
nööri. Mikä sai insinöörin kiinnostu-  
maan sanastotyöstä?*

Aloitin käytännön termityön jo joskus vuonna 1953, kun Suomen Fyysikkoseura ryhtyi perustamaan sanastolautakuntaa, ja minut valittiin sen sihteeriksi. Lautakunta syntyi, koska ala menee nopeasti eteenpäin, tulee uutta opetussisältöä, uusia käsitteitä, joilla ei ollut suomenkielisiä nimeä. Tällaisia ryhdyttiin listamaan. Se oli hyvin kiitollista työtä siinä vaiheessa, koska perusopetukseen esimerkiksi jo approbaturtasolle yliopistossa ja kohta myös käytäntöön tuli ydinfysiikan ja säteilyfysiikan termejä, jotka eivät olleet vielä vakiintuneet. Esimerkkinä olkoon *tuikelaskuri*. Siinä olisi ollut montakin mahdollisuutta: *välähdys-*, *välke-*, *skintillaatiolaskuri* (suoraan englannin kielestä sitaattilainana), mutta silloin todella keksimällä keksittiin *tuike*. Sillä ei ollut ennestään käyt-

töä, ja se ottikin sitten tulta.

Jo alun pitäen tarkistutettiin ihan uudet termiehdotukset silloisessa Suomen Akatemian Kielitoimistossa. Se kävi siten, että minä sihteerinä poimin merkittävät uudet termit. — Niitä ei kovin monta ollut, kun piti ihan uusia keksiä, ja sitten pienen haastattelutuokion aikana Matti Sadeniemi ne tarkisti. Tällä tavoin tuli esimerkiksi termi *sironta* (en *scattering*, de *Streuung*). Ilmiöllä ei oikeastaan vielä ollut kunnan nimeä. Oli puhuttu hajaheijastuksesta, mutta se oli sopimaton nimi. Kyseessä on hyvin yleinen fysiikan termi. Matti Sadeniemi otti sen usein esimerkiksi siitä, kuinka voidaan keksiä hyvä ammattitermi. Tämä sopii hyvin esimerkiksi, koska se on perusluonnonilmiön nimitys, joka sitten levisi laajalle. Se, että hyvin korkealla abstraktiotasolla olevat taikka yleiset asiat saataisiin nimetyksi samalla tavalla, olisi muuten toivottava tilanne. Nykyisin asiat usein hämärtyvät, kun keksitään samalle asialle eri nimiä. Tätä asiantilaa ei kovinkaan paljon voi parantaa.

*Miten olit mukana perustamassa Tekniikan Sanastokeskusta?*

Minulla oli tilaisuus jo vuosina 1966—67 ruveta puuhaamaan sanastokeskusta. Mainio sysäys näihin ajatuksiin oli sattumalta Akateemisen Kirjakaupan alennusmyyntikorista löytämäni termialan pioneerin, itävaltalaisen Eugen *Wüsterin* paksu nide *Internationale Sprachnormung in der Technik, besonders in der Elektrotechnik*. Siinä hahmoteltiin terminologian teoriaa ja perusteltiin termityön tarpeellisuutta.

Kirjoitin sanastokeskuksesta muistion, ja Suomen Teknillinen Seura kannatti asiaa. Kutsuttiin eri tahoja koolle. Alkuun se oli hyvinkin vaihalloista. Muistan, että Rakennustietosäätiökin oli jo ihan alkuun tässä mukana, samoin TAVYN, Tekniikan alojen valtakunnallisten yhdistysten neuvottelukunta, jolla oli suora kanava tekniikan järjestöihin.

Varsinaisesti keskuksen perustaminen lähti sitten käyntiin, kun Suomen Standardisoimisliiton silloinen toimitusjohtaja Kari *Bergholm* ryhtyi sitä puuhaamaan 60—70-lukujen vaihteessa. Yhdistys perustettiin sitten 1974. Ratkaiseva sysäys oli kyllä se, että saatiin jäsenpohjaa ja sitten se — ei yhdistystä muuten olisikaan syntynyt — että Nykysuomen laitos katsoi voivansa ottaa sen yhteyteen.

*Vaikuttivatko esimerkiksi ulkomaiset mallit Sanastokeskuksen perustamiseen?*

Kyllä hyvinkin. Muistan käyneeni 1960-luvun lopulla sekä Ruotsin

Tekniska nomenklaturcentralenissa TNC:ssä että Norjan Rådet for teknisk terminologiassa RTT:ssä. Olin kyllä ollut myös kansainvälisen standardisoimisjärjestön piirissä termikouksissa.

Toisella tavalla tämä perustamisasia tuli esille, kun 1960-luvulla alkoi melkoinen boomi tietokirjojen alalla. Julkaistiin tietosanakirjoja, yleis-tajuisia tietokirjoja, hakuteoksia. Weilin + Göös julkaisi esimerkiksi Suuren luonnontiedon (*Harpers Encyclopedia of Science and Technology*). Sain kustantajan tietokirjajohtajan vakuuttuneeksi siitä, että tällaisen teoksen termistö pitäisi tarkistaa. Sainkin sen sitten tarkistettavakseni. Kaikkea ei tietenkään ehtinyt lukea, ja joukossa oli hankalia-kin termitapauksia. Kustantajan kielentarkistajan kanssa en ollut suoranaississa tekemisissä, kumma kyllä. Kielentarkistus ja termitarkistus tehtiin erikseen. Jonkin verran tarkistin myös ammattikasvatushallituksen oppikirjoja.

Tekniikan Sanastokeskus voisi nostaa profiiliaan. Ammattikielen alalla voidaan sanoa, että joku ilmaisu on ”oikein”, yleiskielen puolella tällainen on vaikeampaa. Ammattikielessä auktoriteetti on sekä mahdollinen että tarpeellinen.

*Miten ja missä ammattikielen opetus pitäisi järjestää?*

Mielenkiintoinen asia — ehkä varsinaisen opetuksen yhteydessä. Tämä pitää paikkansa erityisalojen ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissakin jollakin tavalla. Mutta

silloin pääpainon pitää olla kielen käytössä. Tämä sisältyy jo nytkin tutkintotavoitteisiin: pitää pystyä esittämään asiansa sujuvasti moitteettomalla äidinkiellellä.

En usko, että olisi olemassa erityinen ammattikieli yleiskielen vastakohtana. Virossa kuulemma on tällainen käsitys: *oskuskeel* on erilaista kuin yleiskieli. Kuitenkin täytyy myöntää, että eri alojen ammattikielissä on yhteisiä tyypillisiä piirteitä. Esimerkiksi syntaksissa, virkkeen rakentamisessa, on pyrkimystä ammattikielissä käytänteisiin, jotka eivät ole oikein sujuvia. Mutta sehän pitää paikkansa kaikkiin kirjoittajiin nähden. Aika vähän on sellaista, mikä on erikseen tätä ammattikieltä, alalle ominaista. Kuitenkin voitaisiin ehkä opetuksen yhteydessä analysoida, käsitellä tekstejä ja arvioida niitä.

Pääasia on, että annetaan opastusta ammattikielen käytössä, ja tavoitteena voi olla esimerkiksi se, että ymmärretään kielen käytön eri tasot, miten kirjoitetaan saman alan ihmisille, miten silloin, kun kohteena on laajempi yleisö.

Ammattikielen tutkimisessa ollaan kohtalaisen haparoivassa vaiheessa. Yritetään esimerkiksi soveltaa lingvistiikan yleisiä menetelmiä aineistoihin, jotka usein ovat mitättömän pieniä. Pitäisi paljon enemmän ottaa huomioon kielen ulkoinen maailma. Saattaisi olla, että tutkittavaa löytyy aivan muusta suunnasta. Puhtaalla tekstianalyysillä ei mielestäni selviä, vaan kielen käyttötilanteet ja kirjoittajien tausta on otettava huomioon. Ammattikieltä voitaisiin ehkä parhaiten tutkia viestinnän onnistumisen

kannalta. Väärinymmärryksethän voivat olla suorastaan kohtalokkaita.

*Ihmiset ilmeisesti kaipaavat käytännön opetusta?*

Kyllä, voisi ajatella esim. tekniikan alalla laadittavaksi vaikka oppikirjaluontoisia tekstejä, malleja on olemassa. Lisäksi tietyn alan kirjoittajien pulmiin pitäisi paneutua erikseen.

*Mitä pitäisi ottaa huomioon uusien termejä muodostettaessa?*

Kun haetaan uusia suomenkielisiä termejä, yksi näkökohta, jota pitäisi nykyisin ajatella, on konnotaatio. Miltä termi sanana maistuu, miltä se tuntuu esimerkiksi sanomalehtien palstoilla. On paljon epäonnistuneita termejä, kaikkia konnotaatioita ei voi etukäteen havaita. Saaste — konaminaatio — ydinsaaste.

Termejä ei voida vaihtaa. Ilmeisiä konfliktejä on vältettävä jo alunperin. Äänteellisesti ja kirjoitusasultaan liian läheisiä on vältettävä, muuten tulee suuria virhemahdollisuuksia, esimerkiksi stalagmiitti- ja stalaktiitti-termeissä on aivan liian pieni ero. Samoin avoliitossa ja avioliitossa. On ihan tuomittavaa, kun alunperin väännöksenä tullutta avoliittoa yritetään istuttaa lakitekstiin ja jätetään virhemahdollisuus. Tässä ei edes havaita lukiessa mahdollista virhettä, i:kin on niin ohkainen kirjain.

Alue, joka minua kiinnostaa eniten, on uusi, vakiintumassa oleva terministö. Tässä tullaan lähelle yleiskieltä, tullaan leksikografian työkenttään, mutta terminologia ei ole leksikografian pieni nurkka.

*Kun ajatellaan näitä vakiintumassa olevia termejä, kuinka paljon pitäisi olla kansainvälistä termiharmonisointia ja käsitteiden yhtenäistämistä?*

Aika paljon. Muodollistettu käsitteiden yhtäläistäminen, jota tapahtuu kansainvälisen standardisoimisliiton piirissä, on monta kertaa termityön irvikuva, kun kymmenen vuotta haetaan yksimielisyyttä. Ylipäätänsä suhtaudun hyvin ennakkoluuloisesti tällaiseen deduktiiviseen lähtötapaan. Mutta kansainvälisesti, varsinkin lähialueilla ja etenkin pohjoismaissa olisi kaikki syy pitkälle harmonisoida. Fysiikan suurenimien pohjoismaisessa työssä huomasi vaikeuden, vaikka kyseessä oli suppean alan teksti, kun oli hyvin paljon termejä, joita vain yksi joukosta ymmärsi. Lisäksi tekniikan alan termiharmonisoinnilla on paljon merkitystä esimerkiksi kauppaan.

*Pohjoismaista termiharmonisointia ajatellen Suomi poikkeaa kielellisesti. Onko harmonisointi tällöin edes mahdollista?*

On, esimerkkeinä tästä ovat käännöslainat. Ainakin käsitteitä voidaan harmonisoida. Suomen ja Ruotsin kielten takana oleva käsitemaailman on hyvin samankaltainen yleensäkin. Harmonisoinnilla on kyllä paljonkin merkitystä, esimerkiksi tekniikan alan termiharmonisoinnin vaikutus kauppaan. Englannin kieli on vähän vaarallinen, kun se tunkee niin voimakkaasti, ja sitten on paljon ihmisiä, jotka eivät alkuunkaan ymmärrä sanojen merkitysalueita.

*Elisa Stenvall*

**Haluathan lehtesi myös ensi vuonna?**

**TERMINFON**

**tilauksen vahvistat lähettämällä tämän lipukkeen osoitteella: Tekniikan Sanastokeskus, Liisankatu 16 D, 00170 HELSINKI.**

**Tilaan Terminfon vuodeksi 1987**

**kestotilauksena**

**Nimi** .....

**Osoite** .....

## ...ja vastauksia kyllä löytyy

Terminfon edellisessä numerossa oli kymmenen esimerkkiä TSK:n termipalveluun tulevista kysymyksistä. Kysymysten tarkoitushan oli lähinnä antaa lukijoille ja termipalvelun käyttäjille käsitys siitä, mitä toimistossamme tehdään silloin, kun emme ota vastaan termikysymyksiä. Juoko termineuvoja, tuo mukavan tuntuinen nuorehko mies, samppanjaa tyttöjen kanssa, vai mitä toimistossa oikein tapahtuu? Ei tietenkään mitään muuta jännittävää, kuin että mm. etsitään vastauksia aikaisempiin kysymyksiin. Tässä ovat vastaukset edellisen Terminfon esimerkikikysymyksiin.

1. Mitä on poikkitieteellinen englanniksi?

Tämän kysymyksen ongelma on siinä, että jos vastausta etsii hakusanalla poikkitieteellinen, sitä ei välttämättä löydä ainakaan "kaikista" lähteistä. Oikea termi suomeksi on nimitäin *tieteidenvälinen* ja sen paras vastine englanniksi *interdisciplinary*.

Lähde: Esimerkiksi Uusi suomi-englanti suursanakirja.

2. Miten taivutetaan englanninkielistä sanaa benefit?

Oikea taivutusmuoto on kahdella t-kirjaimella, esimerkiksi *benefitting*.

Lähde: Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English.

3. Mikä on rasterointi-sanan vastine englanniksi?

Oikea vastaus on *screening*.

Lähde: Graafinen sanakirja.

4. Olisiko parempia ilmaisia suomen kielessä kuin matala teknologia ja korkea teknologia?

On. Pitkälle kehittynyttä, uusinta tekniikkaa ("high technology") on jo pitkään kutsuttu *huipputekniikaksi* suomeksi. "Matalaa teknologiaa" taas voisi ehkä parhaiten kuvata sanonnalla *perinteinen tekniikka*.

Lähde: TSK (esimerkiksi TSK tiedottaa 2/80 ja Terminfo 2/83).

5. Mitä vastinetta pitäisi suomeksi käyttää ruotsinkielisestä termistä fönsterbröstning?

Suomenkielinen termi on *ikkunanalusta*.

Lähde: Byggnadskalendern ja TNC 60 Träbyggnadsordlista.

6. Mitä on TV-storyboard suomeksi?

Oikea vastine on *kuvakäsikirjoitus*, ja englanniksi riittäisi ilmeisesti pelkkä storyboard.

Lähde: NFTU's Film and TV technical terms.

7. Mitä on englanniksi termi polanne?

Englanninkielinen vastine on

*packed snow.*

Lähde: Tie- ja liikennesanasto.

8. Mitä on kuusiokolouppokantaruuvi ruotsiksi?

Ruuvityyppiä ei löydä tällä nimellä suomeksi, vaan sen oikea nimitys on uppokantainen kuusiokoloruuvi, jonka ruotsinkielinen vastine on *sexkant-hålskruv med försänkt huvud.*

Lähde: SFS 2017 Ruuvit, mutterit ja niiden tarvikkeet.

9. Mitä on datorstödd konstruktion ja datorstödd tillverkning suomeksi?

Kysymyksessä on sanaparin CAD/CAM ruotsinkieliset vastineet, jotka suomeksi ovat *tietokoneavusteinen suunnittelu*

ja *tietokoneavusteinen valmistus.*

Lähde: Dataordboken ja SFS-käsikirja 42.

10. Mitä tarkoittaa lyhenne SETELI?

SETELI on Sähkö- ja elektronikkateollisuusliitto ry:n lyhenne.

Lähde: Esimerkiksi Helsingin seudun puhelinluettelo.

Oikean vastauksen löytäminen ei aina ole niin kovin monimutkaista, kuten viihteisen kysymyksen lähteestä huomaa. Puhelinluettelo (sen lemmit osat!) on muuten erinomaisen kaksikielinen tietolähde, josta voi löytää paljon tietoa mitä erilaisimmista asioista.

*Peter Nordqvist*

## Haksahduksia terminologian sanastossa

Tekeväälle sattuu — ja varsinkin kiiressä hosuvalle. Upoudessa Terminologian sanastossamme on norjankielisissä termeissä epätarkkuuksia ja painovirheitä. Ystävämme *Håvard Hjulstad*, Rådet for teknisk terminologi, on taas ollut tarkkana ja lähettänyt kommenttinsa — kiitos jälleen kerran! Tässä ovat ne tietueet, joihin tuli pieniä oikeinkirjoituksen muutoksia:

3  
**erikoiskieli**  
no fagspråk

7  
**sanakirja**  
no ordbok

8  
**deskriptiivinen sanakirja**  
no deskriptiv ordbok

9  
**normatiivinen sanakirja**  
no normativ ordbok

10  
**erikoissanakirja**  
no fagordbok

13  
**nimike**  
no betegnelse



# Kauan kaivattu paperisanakirja

Paperiteollisuus sai tänä syksynä käyttöönsä kauan odotetun sanakirjan. Suomen puutavaralehti Oy:n pitkäaikainen toimitusjohtaja *Juha Laurila* ja Paperi ja Puu -lehden päätoimittaja *Anneli Hattari* ovat vihdoinkin malttaneet päästää käsistään vuosikymmenten hankkeensa, sanakirjan, jonka nimikin on kuusikielinen: Paper and board dictionary, Paperi- ja kartonkisanakirja, Pappers- och kartongordbok, Wörterbuch für Papier und Karton, Dictionnaire du papier et du carton, Diccionario de papel y de cartón.

Sanakirja on tekijöidensä todellinen suurtyö. Kumpikin, sekä Laurila että Hattari, tuntevat paperiteollisuuden perinpohjin, ja molemmat myös hallitsevat ne kielet, jotka kirjaan sisältyvät. Kun oma asiantuntemus on vahva, on varaa kysyä myös muilta. Tekijäin saatesanojen mukaan asiantuntijoita on ollut mukana niin suuri joukko, että on vaikea nimetä edes muutamia. Kaikki paperiteollisuudessa työskennelleet tietävät, että se on totta. Käsillä on todella sanakirja, jonka tekijät tietävät, mitä kirjoittavat.

Sanakirjan tekijät parantelevat usein mielellään kieltä. Yleisesti käytetty ja keskeinen sana ei löydykään kirjasta, jossa sen välttämättä pitäisi olla. Tilalla on uusi termi, jota kukaan ei osaa hakea. Tässä kirjassa ei niin käy. Mukana ovat kaikki variantit, joita ei ole voitu osoittaa vääriksi, myös vanhentuneet ja jopa tehdasslangin piiriin kuuluvat nimitykset.

Jos vielä ne väärätkin olisivat mukana ja selvästi vääriksi merkittyinä,

ratkaisua voisi pitää täydellisenä. Nyt tekijät ovat ilmeisesti pyrkineet täydelliseen deskriptiivisyyteen. Termejä ei ole vanhentuneita lukuun ottamatta mitenkään pyritty osoittamaan toisia paremmiksi. Voi vain arvata, että luettelemisjärjestys joskus kuvaa myös tekijöiden suositamisjärjestystä:

en NCR-paper  
fi itsejäljentävä paperi, NCR-paperi.

Toisaalta on kuitenkin:

en artificial fibre  
fi tekokuitu, keinokuitu, synteettinen kuitu;

mutta:

en artificial resin  
fi keinohartsit, tekohartsit, synteettinen hartsit.

Tekijöistä ainakin Anneli Hattari on tutustunut myös nykyaikaisen terminologian käyttämiin menetelmiin. Johtuneeko juuri tästä, mutta tässä kirjassa on joka tapauksessa selvemmin kuin yleensä erotettu samalta

näyttävien termien erilaiset vastineet.  
Esimerkki:

- en line (1) vt  
fi vuorata sisäpuolelta  
sv fodra (1)  
de füttern, auskleiden  
fr fourrer, revêtir (1)  
es forrar, revestir (1)
- en line (2) vt  
fi päällystää (2), verhota, laineroi-  
da  
sv täcka, fodra (2)  
de decken  
fr doubler, revêtir (2)  
es doblar, (1), revestir (2)
- en line (3), see paste

Monikielisissä sanastoissa, varsinkin määrittelevissä, on tavallisesti siellä täällä aukkoja joidenkin kielten kohdalla. Syynä on yleensä käsitte maailman erilaisuus, vastineita ei yksinkertaisesti ole, tai sitten niitä ei suurellakaan työllä ole löydetty. Tässä kirjassa ei aukkoja ole. Jos vastinetta ei ole ollut saatavissa, sellainen on tehty, ja, mikä on tärkeätä, hyväksytetty k.o. kieltä puhuvan maan asiantuntijoilla. Kääntäjien uskoisi arvostavan tätä ratkaisua, jota mm. Paul Kostera on Terminfossa aikaisemmin suosittanut. Olisi ollut hienoa, jos tällaiset käänno-suositusten tyyppiset vastineet olisi vielä erikseen merkitty.

Varoittava sana on kuitenkin paikallaan. Tätä esikuvaa sopii seurata vain, jos oma asiantuntemus ja kieli-taito ovat todella vahvat, ja jos *sen lisäksi* on käytettävissä kieltä ja alaa hallitseva asiantuntija.

Meikäläiseen sanakirjan arvioin-

nin perinteeseen kuuluu löytää ja mainita ainakin muutama virhe. Jokaisessa kirjassa sellaisia on, todellisia tai lukijan kuvittelemia. Tässä virheluotelman sijasta muutama esimerkki vaikeasti muualta löydettyistä termeistä:

- en dutch marble, non-pareil marble paper  
fi kampakarmoripaperi  
sv kammarmorpaper -et  
de Kamm-Marmorpapier (n), Non-pareil-Marmorpapier (n)  
fr papier marbré peigne  
es papel peine, papel jaspe peinado
- en fadeometer  
fi haalistusmittari  
sv fadeometer -n, apparat för provning av ljusäkthet  
de Lichtechtheitsprüfer (m), Fadeometer (n)  
fr appareil de mesure de la résistance à la lumière, "fadeomètre"  
es fadómetro
- en free sheet (2), paper made from free stock  
fi vähän jauhautuneesta sulpusta tehty paperi  
sv papper (-et) av mager mald  
de Papier (n) aus röschem Stoff, Papier (n) aus rösch gemahlenem Stoff, Papier (n) aus schneidend gemahlenem Stoff  
fr feuille volante, papier de pâte maigre  
es hoja\* libre, papel de pasta magra

Heidi Suonuuti

## Työsuojelusanasto laajalti tunnetuksi

Pohjoismaisena yhteistyönä syntynyt Työsuojelusanasto, TSK 7, on herättänyt huomiota maailmallakin. Sen tietokantaa on pyytänyt Sveitsissä sijaitseva, Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alainen International occupational safety and health information centre eli CIS. Sanastoa laatineet pohjoismaiset elimet ovat suostuneet pyyntöön ja ovat edelleen mukana, kun aineistoa muokataan käytettäväksi kansainvälisessä yhteistyössä esimerkiksi kehitysmaissa.

Seuraavassa Työsuojelusanastoa kommentoi tutkija *Heikki Särkkä* Korkeakoulujen kielikeskuksesta Jyväskylältä. Kiitämme palautteesta!

Työsuojelusanasto on osa yhteispohjoismaista projektia, jonka Suomen osuudesta vastaavat Tekniikan Sanastokeskus ja Työterveyslaitos. Työsuojelusanasto sisältää työsuojelun termejä seitsemällä kielellä: suomeksi, ruotsiksi, norjaksi, tanskaksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi. Määritelmäkieliä näistä ovat suomi, ruotsi, norja ja tanska. Sanasto jakautuu kahdeksaan osaan: työympäristö, työsuojelun organisaatio, työhygienia, ergonomia, työpsykologia, tekninen turvallisuus, työlääkätiede ja tutkimusmenetelmät. Tavalliseen tapaan lopussa on erikieliset aakkoselliset hakusanaluettelot, joiden avulla löytää halutun termin määritelmän tai muunkielisen vastineen. Kääntä-

jän työtä nopeuttava erikoispiirre on, että hakemistoissa kunkin hakusanan jäljessä on välittömästi suomenkielinen vastine.

Ei-asiantuntijasta pohjoismaisten kielten osuus tuntuu moitteettomalta — muutahan ei toki saa odottaa-kaan. Englanninkieliset termit tuntuvat olevan suurimmaksi osaksi kohdallaan, joskin huomautettavaakin löytyy. Tulkoon tällä kohden mainituksi, että englannin osasta eivät ole vastuussa sanaston suomalaiset tekijät.

**työsuojelu** workers' protection, labour protection.

Kumpaakaan annetuista vastineista ei löydy Englannin työsuojelulaista (Health and Safety at Work etc. Act 1974, HMSO 1975). Odottaisi juuri vastinetta *industrial health and safety*, joka pienin variaatioin esiintyykin monissa organisaatioiden nimissä samassa sanastossa. Kaiken lisäksi *s-*genetiivi on suorastaan kielenvastainen ensimmäisessä vastineessa.

**vaarantuminen** at risk.

Annettu vastine ei voi esiintyä syntaktisesti samoissa yhteyksissä kuin hakusana, mutta sitä voisi käyttää esim. seuraavanlaisessa lauseessa: *He saved my life at (great) risk to his own.* Tällä kohden tarvittaisiin lisäksi substantiivia, jolloin vastine voisi olla *exposure to risk* (ei: at risk).

**työpiste** work place, place of work. Vastine on epäonnistunut, koska englantilaisessa lakitekstissä *place of work* merkitsee työpaikkaa, esim. *This section has effect for imposing on persons duties in relation to those who... ..use non-domestic premises made available to them as a place of work.* Parempi vastine olisi kenties *work station*, joskin sitä käytetään myös tietynlaisista yhden työntekijän käytössä olevista laitteista.

**nuori työntekijä** juvenile employee. Paremmin *young employee*, ellei sitten yksinkertaisesti *young person*, jota käyttää Factories Act 1961.

**työhön perehdyttäminen** instruction about the workplace.

Mikäli *workplace* tässä viittaa käsitteeseen *työpaikka*, tulisi saman sanaston mukaan käyttää englantilaista ilmausta *work site, place of employment*. Ilmeistä kuitenkin on, että *workplace* on tässä abstraktimpi käsite kuin pelkkä *work site*. Kun kuitenkin ilmaus *work place* jo on käytössä (vrt. edellä hakusanaan *työpiste*), ei rinnalle tulisi ottaa eri käsitteeseen viittaavaa termiä, joka eroaa muodoltaan toisesta vain sikäli, että se kirjoitetaan yhteen. Erityisesti tätä tulisi varoa englannin kielessä, jossa yhdyssanojen oikeinkirjoitus on tunnetusti horjuvaa.

**ahdistuneisuus** agony.

Tässä merkityksessä vaikiintunut englantilainen termi on *anxiety*, ellei sitten käytetä lainasanaa *angst*.

**häikäisy** dazzling, glare.

Lyhyt muoto olisi luontevampi muo-lemmissa tapauksissa, siis: *dazzle, glare*.

Painovirheitä sanastosta ei juuri löydy. Korjattava olisi kuitenkin **psykykinen hyvinvointi** mental well-being p.o. mental well-being, samoin kuin **homepölykeuhkosairaus** treshing-dust pneumoconiosis p.o. threshing jne.

Kaiken kaikkiaan on sanottava, että Työsuojelusanastosta löytyy hyvin vähän sellaista, jonka haluaisi olevan toisin. Suosittelen työsuojelun ja lähialojen tekstien kääntäjille.

## Termikurssin suosio yllätti

Sanastokeskus järjesti 19.—20. marraskuuta kurssin, jolla käsiteltiin sekä terminologian perusteita että käytännön sanastotyötä. Kurssin suosio ylitti kaikki odotuksemme, ja niinpä uusimme kurssin tammikuun toisella ja kolmannella viikolla. Tammikuun kurssitkin ovat jo täynnä, mutta peruutuspaikkoja voi vielä tiedustella puhelimitse (90) 669 529/Pia Kuusela-Opas.

# Ammattikieli ja yleiskieli

Englannin kielen tutkija, dosentti *Krista Varantola* Turun yliopistosta puhui TSK:n vaalikokouksessa 24.10. ammattikielen ja yleiskielen eroista ja yhtäläisyyksistä. Hän käsitteli aihetta kolmesta näkökulmasta:

1. Mitkä kielelliset piirteet erottavat ammattikieliset yleiskielestä, ja mitä ongelmia tästä aiheutuu?
2. Miten ammattikieliin on suhtauduttu — millaisia ovat asenteet?
3. Englanti kansainvälisen ammattikielisen kommunikaation kielenä.

## Termit merkitsevät tekstin

Kun tarkastellaan ammattikielten kielellisiä erikoispiirteitä, niin varmasti kaikkien mielestä erikoissanasto, termistö, on kaikkein silmiinpistävin ominaisuus. Termejä on usein pidetty ainoana tekijänä, joka erottaa ammattikielen yleiskielestä, mutta tämä ei pidä paikkaansa.

Sanasto kertoo kuitenkin jo nopealla vilkaisulla, mistä erikoisalasta on kysymys. Mitä enemmän oudontuntuisia termejä tekstissä on, ja mitä vähemmän niitä on selitetty, sitä vaikeammasta ja erikoistuneemmasta tekstistä on kysymys ja sitä enemmän tekstin ymmärtäminen vaatii kielenulkoista tietoa ja alan käsitteistön tuntemusta.

Englannissa tulee usein vastaan moniosaisia ja moniselitteisiä termejä, joita suomessa vastaavat joko yhdyssanat tai muuten kielellisesti selvärakenteisemmat muodot. Esimerkiksi seuraavanlaisten termien jäsentäminen on hankalaa:

*antifriction bearing supported spindles*  
*the weak acid distillation column.*

Mikäli tunnemme alan, moniselitteisyys on vain rakenteellista, ei merkityksellistä. Yleiskielessäkin on vastaavaa moniselitteisyyttä, me emme vain sitä tavallisesti huomaa. *Hissilamppu* ei tarkoita hississä olevaa lamppua vaan tiettyntyyppistä nostettavaa ja laskettavaa valaisinta, *venelijävaroitus* ei varoita venelijoista vaan tuulesta, ja jos emme pyri maakaaberiin ilmaisuun, englannin *canned baby food* voi saada vain yhden tulkinnan.

## Ammattikielellä ei omaa kielioppia

Ammattikieli käyttää hyvin harvoin rakenteita, joita ei ole yleiskielessä, vaikka joitakin rakenteita käytetään enemmän, toisia vähemmän kuin yleiskielessä. Tällaisiin ammattikielen tyylinmerkitsimiin päästään käsiksi vain tilastollisilla vertailuilla, jolloin havaitaan muun muassa, että lakikielen virkkeet ovat huomattavasti pitempiä kuin yleiskielen tai että tekniikan englanti on varsin substantiivi-voittoista ja passiivin käyttö on siinä

yleistä. Niinpä ammattikielessä sano-  
taankin *The temperature of the solu-  
tion is maintained at 60°C (by a ther-  
mostat)*, kun puhutaan lämpötilasta  
eikä termostaatista.

### **Kohderyhmän vaikutus tekstiin**

Tekstin tasolla tulee erityisen selvästi  
vastaan se kohderyhmä, jolle am-  
mattikielinen kirjoitus on laadittu.  
Jos teksti on asiantuntijan asiantun-  
tijalle kirjoittamaa, niin lähtökohta-  
na on pitkälti yhteinen kokemus- ja  
tietomaailma. Tekstissä ei tarvitse se-  
littää esimerkiksi prosessin eri vaihei-  
den tai koneen osien välistä yhteyttä  
— oletetaan, että lukija ilman muuta  
tietää, mistä on kysymys. Seuraava  
teksti käsittelee paperikoneita:

*The headbox has been greatly simpli-  
fied, with no internal showers, fewer  
rotating parts (i.e. removal of recti-  
fier rolls and their drive), and by  
making it easier to seal.*

*The fourdrinier on the really high-  
speed machines, running over 1.000  
m/min, would hardly be recognizab-  
le from the tissue machines of the  
'50s. It is often extremely short and  
without tabel rolls.*

*At these tremendous speeds, the  
sheet is essentially formed and drain-  
ed at the suction breast roll, and the  
deflectors under the wire serve simply  
as support. An exception would be  
on toweling grades where a single  
suction box would be required.*

Tämä teksti toimii oikein hyvin  
alan ammattijulkaisussa, mutta sitä  
ei voisi pistää ammattikoululaisille  
tarkoitettuun paperinvalmistuksen  
oppikirjaan. Ei se myöskään sopisi

patentinhakutekstiksi — lakikielen ja  
tekniikan kielen välimaastoon.

### **Tekstin tehtävä ratkaisee**

Tekstin tyyli ja esitystapa pelkistyy  
siis lopulta kysymykseen, mikä on  
tekstin tehtävä ja kohderyhmä, ja  
sen jälkeen käskyyn: ole relevantti.  
Jos tätä käskyä rikotaan, teksti ei  
toimi, ja kyseessä on joko lukijoiden  
yliarviointi tai aliarviointi. Viimeksi-  
mainitusta tilanteesta lähdetään har-  
vemmin, yleensä tilanne on päinvas-  
tainen. Mutta aliarviointiakin tapah-  
tuu, jos vaatimukset selkeästä kieles-  
tä ymmärretään väärin. Mitä ajatteli-  
sitte, jos ATK-ihmiselle annettaisiin  
seuraavanlaista tietoa tietokonehan-  
kintoja varten:

*A computer isn't intelligent: it can't  
do anything without being told what  
to do and how to do it. The compu-  
ter follows a program — a detailed  
list of instructions and data (infor-  
mation the computer uses within the  
program). Programs are written in  
languages...*

Luulenpa, että lukeminen jäisi kes-  
ken, ja asiantuntijaa ärsyttäisi ajatus,  
että hänen tietojaan aliarvioidaan.  
Tällainen teksti toimii kyllä yleistä-  
juiseksi tarkoitettussa kuluttajajulkai-  
sussa, jossa selvitetään kotitietoko-  
neiden ominaisuuksia tietokoneisiin  
perehtymättömälle maksajasukupol-  
velle.

### **Aatteelliset asetelmat**

Ammattikieltä moititaan usein jargo-  
niksi, ammattislangiksi, sekä sanas-  
ton että lause- ja tekstirakenteiden

pojhalta. Jos asiaan otetaan toinen näkökulma ja määritellään jargon väärässä paikassa käytetyksi ammatikieleksi, pääsemme asiassa eteenpäin.

Tekniikan englantia on syytetty substantiivitaudista ja siitä, että verbi on vain tyhjämerkityksinen liima raskaiden substantiivirakenteiden välissä:

*Post-weld cleaning was done later  
Site investigation was done in this context*

*Temporary storage is accomplished by...*

Jos näitä esimerkkejä yritetään elävöittää vaikkapa muodoilla *the work piece was cleaned afterwards* tai *the site was investigated* tai *XX investigated the site*, niin tulos on ehkä esteettisempi, mutta onko se parempi? Ylempien esimerkkien substantiivirakenteet ovat teknisen kielen rakennuspalikoita. Niiden avulla voidaan jatkuva prosessi jakaa pienempiin osiin, erotettavissa oleviin työvaiheisiin tai kokonaisuuden osatekijöihin. Tämä ominaisuus katoaa heti, jos muutamme rakenteet verbien merkitystä korostaviksi. Näitä palikoita voidaan myös sellaisenaan heitellä lauseessa sinne tänne: *After post-weld cleaning the work piece is...* tai *This is achieved by means of post-weld cleaning.*

Toinen pitkien substantiivirakenteiden etu on, että niitä voidaan käyttää luokitteluihin, esimerkiksi erottamaan erityyppisiä työkaluja ja koneita toisistaan:

*a fully reversible pistolgrip screwdriver*

*a fixed open hearth steel melting furnace.*

Tällaisia termejä on syytetty raskaita etumääreistä ja on kysytty, miksei voida yleiskielen sääntöjen mukaisesti sanoa *a furnace of a fixed type with open hearth, for the melting of steel*. Arvostelijoilta on kokonaan unohtunut, että nämä rakenteet ovat eri tyyppien luokittelumuotoja, tarpeellisia tekniikan kielessä erottamaan eri malleja toisistaan. Jos näitä rakenteita muutetaan, myös merkitys muuttuu: enää ei ole kysymys tyyppistä, vaan yhden esineen kuvauksesta.

Unohdetaan toisin sanoen, että ammattikieli on myös työkalu, joka hakee parhainta ja taloudellisinta ilmaisukeinoja oman asiansa välittämiseen. Tietty ilmaisutapa sopii tietyn erikoisalan kuvaukseen riippumatta siitä, onko se esteettisesti paras mahdollinen.

Yllä esitetyt väitteet voisi ehkä tiivistää sanomalla, että täytyy tietää, miksi *The interruption of the take-off of the spacecraft was due to a leakage in the fuel system* on aivan kelvollinen ilmaus, mutta *The interruption of the take-off of the coat was due to the extreme coldness of the weather* on parodia.

## Englanti — nykyajan latina

Englannista on poliittisista, taloudellisista ja teknisistä syistä tullut toisen maailmansodan jälkeen yleistä omaisuutta kansainvälisissä yhteyksissä. Mitkä sitten ovat itse kielen ansiot? Englannin kielioppi on kyllä lähes ihanteellinen ulkomaiselle käyttäjälle ammattiyhteyksissä. Se on vuosisatojen kuluessa päässyt eroon paljosta kieliopillisesta painolastista, joka ra-

sittaa esimerkiksi nykysaksan opiskelijaa. Sen sijaan on tullut harvinaisen hankala ääntäminen — erityisesti sanapainon arvaamattomuus — jota oikeinkirjoitus ei juuri tue. Kerroksellinen sanasto helppoine ja vaikeine sanoineen rasittaa muistia, ja ammattikielen sanat ovat usein siitä vaikeammasta päästä.

Ongelmana on myös suullisen kommunikaation vaikeus. Ammattiyhteyksissä on usein vaikea ymmärtää toisten ei-syntyperäisten puhumaa englantia ääntämisvaikeuksien vuoksi, ja toisaalta syntyperäisen puhetta sen liiallisen nopeuden, alueellisen tai murteellisen ääntämyksen tms. seikan vuoksi.

### **Yhteinen työkalumme**

Ammattikielessä ei-syntyperäisten kirjoittajien välillä korostuu kielen työkaluluonne. Oikeakielisuus ei ole ensiarvoisen tärkeää, kunhan sanoma on ymmärrettävissä. Englannista on

tullut kansainvälistä omaisuutta, jolla on aivan eri funktiot kuin kansallisilla kielillä. On jo jouduttu tilanteisiin, joissa syntyperäiset kielenkäyttäjät ovat myöntäneet kansainvälisen murteen oikeutuksen. Englantia äidinkielenään puhuva luonnontieteilijä saattaa hyväksyä englanninkielisen kieliasun tieteellisessä yhteydessä aivan moitteettomaksi, kun taas syntyperäinen kieli-ihminen pitää tekstiä epäkieliopillisena joko siksi, että tekstissä on otettu kansainvälisiä vapauksia tai siksi, että yleiskielinen kielitaju ei hyväksy ammattikielen omaksumaa ja hyvänä pitämää ilmaisutapaa.

Niinpä haluankin heittää väitteen, että yllä kuvattu kehitys on se hinta, jonka englantia joutuu maksamaan kansainvälisestä käytöstä. Siitä on tullut työväline, jonka käyttötavoista ja käyttötarkoituksista ei yksi omistaja enää voi määrätä. Englanti ei enää ole yksityistä vaan julkista omaisuutta kuten aikanaan latina.

## **Olipa kerran eli satu nimien vaikeudesta**

Olipa kerran eläintarha, jonka pitäjät rakastivat järjestystä ja yhdenmukaisuutta. Tarha oli muuten vallan hieno, mutta eläinten nimissä esiintyi kirjavasti kaikenlaisia muotoja.

Apuun kutsuttiin TOIMIKUNTA. Toimikunta keräsi kirjallisuudesta suuren joukon eläinten nimiä. Se kävi kurkistamassa varovasti aidan yli

tarhaan. Toimikunta totesi, että tarhan eläinten joukossa näkyi etuallalla selvästi hevonen ja aasi. Niiden nimethän olivat yleiskielessä jo vakiintuneet varsin selkeiksi, ja ne päätettiin suositella säilytettäväksi. Työ oli lähtenyt hyvin alkuun.

Ongelmana oli tämän jälkeen enää se kirjavuus, joka vallitsi muiden



eläinten nimissä.

Seuraavassa kokouksessaan toimikunta kuitenkin totesi, että nimiä annetaan hyvin erilaisille eläimille, jotka eivät välttämättä ollenkaan ole samaa sukua. Toimikunta pohti ongelmaa pitkään. Eläinasiantuntija ehdotti otettavaksi tieteelliset nimet, kielitieteen erikoistuntijasta koko nimihierarkiassa ei ollut mitään järkeä, ja puheenjohtaja suositti kansanomaisia, laajalti käytettyjä nimiä. Toista kurkistusta aidan yli ei kuitenkaan pidetty tarpeellisena. Todettiin, että kielitajuun nojaamallaan ei noista olioista ja niiden systeemeistä

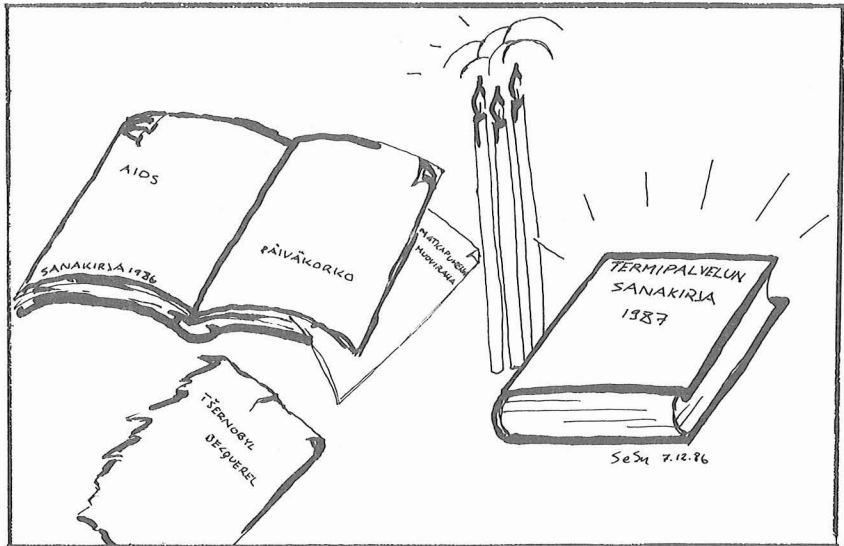
saatu selvää.

Sitäpaitsi, jos nimiä ei olisi käytävissä niin paljon, toimikunta arveli, vähemmälläkin tultaisiin toimeen. Kysymys on varmasti vain siinä, että joihinkin nimiin on satuttu mieltymään.

Ei tietenkään ole perusteita eikä välttämätöntä vastustaa noita nimiä, mutta kun yhdenmukaisuuteen aina tarvitaan OHJE, toimikunta päätyi ilmaisemaan kantansa suosituksena. Vastedes kaikkien eläinten nimenä käytetään termiä MUULI.

SUOSITUS päätettiin julkaista kaikissa ajan lehdissä.

*Terminfo kiittää lukijoitaan vuodesta mielenkiintoisten termien parissa ja toivottaa hyvää uutta vuotta 1987!*



## The World of Terminology in One Volume

“Networking in Terminology” was the theme of the symposium arranged by Infoterm in Vienna in the spring of 1985. The three-day symposium had six parts:

1. Fundamentals and tools for networking in terminology
2. Networking in energy terminology — practical aspects and applications
3. Terminology as a prerequisite of knowledge/technology transfer
4. Computer-aids for networking in terminology
5. International networking in terminology — future perspectives and priorities
6. Scientific foundation of terminology work

The symposium papers (around 60) have now been published by Infoterm as one bulky volume. The majority of the papers deals with practical terminology work — with the preparation of “terminological” glossaries, dictionaries, thesauri in international organizations, different linguistic communities and cultural environments. Several papers focus on glossary work as part of various types of standardization activities. Another popular topic is the formation of terms in different languages. A few papers concentrate on the theory of terminology. What is lacking, however, is the applications of theory.

After finishing the book, the reader is left with the impression that it is

just these practical applications of the theory — the contributions of terminologists — that the subject specialists want to know more about.

One major aim of the symposium was also to emphasize the role of the subject specialist in terminological work — a selfevident truth in terminology work in Finland but obviously not so evident in all circles.

If one manages to complete the 700-page volume in very small print, one gets a thorough picture of the tremendous amount of work done, all over the world, in producing glossaries and creating appropriate terms.

This picture becomes clearer in the book than it was at the symposium which was a somewhat chaotic experience with its interpretation problems and sixty papers in three days. One can only wish that Infoterm had been more quality-conscious and able to allocate more time and resources in editing and analysing the wealth of symposium material. Had this been the case we would now have at our disposal a good overview of the state of terminological work in the world — an overview that could have served as the basis for planning the future activities of Infoterm and Termnet.

A second symposium is now needed. Subject specialists are calling for co-operation. What can terminology and terminologists offer and where do the resources come from?

This is a more relevant question

for Finland and the Nordic Countries than one might think. If we do not want to be overshadowed by the major languages and language communities we must be there where international terminological work is being

done. It is also a duty. Few small countries with exotic languages can be "donors" in terminological contexts, the Nordic countries could.

*Heidi Suonuuti ja  
Krista Varantola*

## Muovirahaa ruotsiksi

Terminfon numerossa 2/86 esitettiin tietokortti- ja muovirahasnastoa ja toivotettiin palaute tervetulleeksi. Eräs ruotsinkielisistä lukijoistamme lähettikin joukon lehtiartikkeleita ja toivoi täsmennystä ja lisäselvityksiä erityisesti riikinruotsissa käytettävistä vastineista. Kiitokset vielä tässäkin palautteesta.

Terminfon sanaston ruotsinkieliset termit perustuivat todellakin suomenruotsalaisiin lähteisiin. Tällaiseen ratkaisuun päädyttiin aikanaan siksi, että jo ihan pintapuolinen tarkastelu osoitti Ruotsin systeemin poikkeavan Terminfon lähtökohdaksi otetusta Suomen pankkiyhdistyksen oppaasta Maksukortit Suomessa. Yrittämättä tässäkin yhdenmukaistaa tai vertailla eri järjestelmiä annamme seuraavassa joukon määritelmiä, joista toivottavasti on apua riikinruotsalaisten termien tarvitsijoille. Lähteinä on käytetty standardeja SS 614311, 614312, 614314, 614319 ja 614321 sekä Råd och Rön -lehden numeroa 1/80.

1.  
**transaktionskort**  
kort som bär information avsedd att underlätta en transaktion vanligen genom maskinell överföring av data från kortet :SS 614311

1.1  
**identitetskort**  
*transaktionskort* som binder en persons fysiska identitet vid den juridiska identiteten :SS 614314

1.1.1  
**certifierat identitetskort**  
*identitetskort* enligt denna standard, vilket är tillverkat och utfärdat enligt särskilda bestämmelser för certifiering :SS 614314

1.1.2  
**legitimationskort**  
*identitetskort* som anger att innehavaren har en viss lagstadgad behörighet :SS 614321

### 1.1.2.1

#### **tjänstekort**

*legitimationskort* som är utfärdat med stöd av kungörelsen 1958: 272 om tjänstekort :SS 614321

### 1.1.2.1.1

#### **certifierat tjänstekort**

*tjänstekort* enligt denna standard, vilket är tillverkat och utfärdat enligt särskilda bestämmelser för certifiering :SS 614321

### 1.2

#### **företagskort**

*transaktionskort* som är anpassat för företagsinriktad tillämpning :SS 614319

### 1.2.1

#### **systemkort**

*företagskort* som används i system som administreras av särskild systemtillverkare :SS 614319

### 2

#### **kontokort**

kort med uppgifter om innehavarens konto hos utfärdaren :SS 614312  
Kontokort är ett gemensamt namn för alla slags plastkort. Men när det talas om kontokort avses ofta *kreditkort*.

:Råd och Rön

### 2.1

#### **bankkontokort**

*kontokort* utfärdat av bank :SS 614312

### 3

#### **bankkort**

kort som är direkt kopplad till ett bankkonto. Sådana som man använder för att ta ut pengar med, exempelvis Bankomat- eller Minutens-kort. :Råd och Rön

### 3.1

#### **debetkort**

*bankkort* som även kan användas för att betala direkt i en affär :Råd och Rön

### 4

#### **betalkort**

kort som exempelvis flera benskort, American Express eller Eurocard. Handlar man med betalkort måste man betala av hela skulden när man får räkningen. :Råd och Rön

### 5

#### **kreditkort**

kort som ger en kredit över en längre tid. Man behöver alltså inte betala av hela skulden i slutet av månaden. :Råd och Rön

### 5.1

#### **exklusivt kreditkort**

*kreditkort* som bara gäller i en affär eller affärskedja :Råd och Rön

### 5.2

#### **selektivt kreditkort**

*kreditkort* som bara gäller för en bransch eller i ett visst område :Råd och Rön

### 5.3

#### **generellt kreditkort**

*kreditkort* som gäller många varor, många butiker och på många orter :Råd och Rön

## Sammandrag

Dipl.ing. *Osmo Ranta*, bl.a. långvarig styrelsemedlem i terminologicalentralens styrelse, fyllde nyss 60 år. I Terminfos "jubileumsintervju" med temat "*Tankar om fackspråk och ordlistearbete*" berättar vår jubilar bl.a. om bakgrunden till sitt intresse för språk, översättning, terminologi och ordlistearbete samt om sin egen roll vid grundandet av Centralen för Teknisk Terminologi. Ett annat viktigt ämne i intervjun är fackspråksundervisningen vid högskolor och universitet — eller rättare sagt avsaknaden av den. (s. 1)

I föregående nummer av Terminfo gav vi exempel på *frågor* som har behandlats i vår termtjänst. *Svaren* i korthet ges i detta nummer. (s.5)

*Håvard Hjulstad* från Rådet for teknisk terminologi i Oslo har åter en gång skridit till vår hjälp. I den nyss utkomna *Terminologiordlistan* (TSK 9) har det på konstiga vägar insmugit sig några små(?) skrivfel bland de norska termerna. Vi beklagar det skedda och försöker förbättra våra vanor och lära oss norska en aning bättre. (s. 6)

"Världens bästa" pappersordbok har utkommit. Ordboken, vars namn på svenska är "*Pappers- och kartongordbok*", upptar ca 6 000 termer på engelska, finska, svenska, tyska, franska och spanska. Den är först och främst avsedd att tjäna industri, utrikeshandel, forskning och stude-

rande. Boken är gjord av *Juha Laurila* och *Anneli Hattari*, båda "långtidsproffs" inom ifrågavarande bransch. (s. 7)

*Den samnordiska arbetarskyddsordlistan* (TSK 7) har väckt stort intresse även utanför Norden. CIS (International occupational safety and health information centre), som är en underorganisation till den internationella arbetsorganisationen ILO (International labour organization), önskar få tillgång till datafilen över materialet för att bl.a. utnyttja ordlistan i sitt internationella samarbete.

*Heikki Särkkä* från Högskolornas språkcentral i Jyväskylä har också intresserat sig för arbetarskyddsordlistan. Han ger ordlistan ett genomgående gott betyg men pekar dock på ett antal *sakfel* som han anser sig ha hittat. (s. 9)

Den *terminologikurs* som arrangerades på terminologicalentralen i november överträffade i fråga om popularitet alla förväntningar. På grund av det stora antalet anmälda arrangeras två kurser till i januari. Den som önskar ytterligare information om kurserna eller vill anmäla sig kan kontakta *Pia Kuusela-Opas*, telefon (90) 669 529. (s. 10)

Terminologicalentralens valmöte ägde rum den 24 oktober. Mötesföredraget hölls av docent *Krista Varantola* från Åbo Universitet under rubriken "*Fackspråk och allmänspråk*". Ämnet behandlades ur tre olika syn-

vinklar:

- Vilka språkliga drag skiljer fackspråk från allmänspråket och hurdana problem uppstår på grund av skillnaderna?
- Hur har man förhållit sig till fackspråk — vilka är attityderna?
- Engelskan som språk för internationell fackspråklig kommunikation. (s. 11)

”Det var en gång...” är namnet på en saga om svårigheterna att välja *rätt term för rätt begrepp*. Problemet i sagan är, att det finns så *många* djur i sagovärlden som är så *våldigt olika* att det är otroligt svårt och tidsödande, om inte omöjligt, att namnge dem alla exakt. Även om man lyckades namnge dem alla är det omänskligt att kräva att någon skall

kunna minnas alla dessa namn och kombinera dem med rätt djur. Sagovärldens vise män beslöt därför att termen *mula* hädanefter används om *alla* sagovärldens djur! Sensmoralen i sagan är...näja, det kan alla mulor fundera på. (s. 14)

En publikation som innehåller de föredrag som hölls på *Infoterms* symposium ”*Networking in Terminology*” våren 1986 i Wien har utkommit. (s. 16)

Ett antal *kommentarer* har inkommit angående de svenska termerna i miniordlistan för olika typer av *konto-, bank- och kreditkort*, som ingick i Terminfo 2/86. Perspektivet är rikssvenskt och tyder på skillnader i själva kortsystemen. (s. 17)

# TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ry CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI rf

Perustettu 1974.

Jäseninä aatteellisia yhdistyksiä, teollisuus- ja liikelaitoksia, valtion virastoja.

Toimii yhteistyössä Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kanssa.

Toimisto ja kirjasto:

Liisankatu 16 D, 1. krs, 00170 Helsinki

Termineuvonta puh. (90) 179 161 klo 9.00—11.00

Jäsenpalvelu puh. (90) 637 033 klo 10—14

Avoinna klo 8.00—16.15 (kesäisin 8.00—15.15)

TSK:n ensisijaisena tehtävänä on saada aikaan suomen- ja ruotsinkielisiä tekniikan eri alojen sanastoja.

Sanastotyön päämuotoja ovat osallistuminen termityötä tekevien ryhmien työskentelyyn, lausuntojen antaminen, tarkistus ja neuvonta.

Noin 1600 niteen kirjasto sisältää tekniikan ja lähialojen sanastoja, käsi-kirjoituksia, yritysten ja laitosten sanastoja sekä ISON ja GOSTin sanastostandardit.

Kirjastossa pidetään tiedostoa suomen ja ruotsin kieltä sisältävistä tekniikan ja lähialojen sanastoista ja sanastohankkeista, ja näistä tiedoista julkaistaan kahden vuoden välein luettelo Tekniikan sanastoja. Tarpeen mukaan tehdään myös erikoisalojen sanastoluetteloita.

TSK:n toimintamuotoja:

- |                                      |                      |
|--------------------------------------|----------------------|
| — osallistuminen sanastotyöhön       | — termityön kurssit  |
| — termineuvonta                      | — tiedotuslehti      |
| — kirjasto                           | — termipankki        |
| — sanasto- ja sanastohanke-tiedostot | — kielentarkistusapu |

